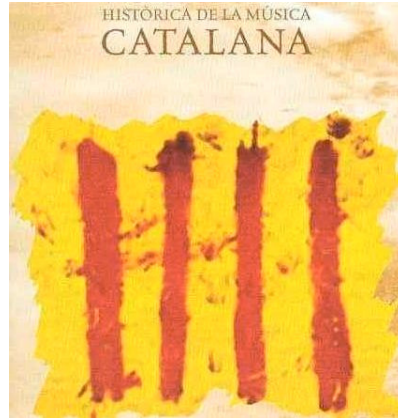

MELCIOR JUNCÀ

Un músic del segle XVIII de la comarca del Ripollès

Melcior Juncà (Joncar) Ferré, fill de Jacint Juncà, va nèixer el 5 de Gener de 1757 a Sant Joan de les Abadesses i morí a Tarragona el 28 de Desembre de 1824.

Conservem la seva partida de baptisme en la que es citat com Joncar, encara que ell utilitza sempre la forma Juncà. Del mateix segle consten tres mestres de capella de Sabadell, de Barcelona i de Girona amb el mateix cognom Juncà.

Uns treballs, datats al 1778 i signats pel mestre Antoni Jordi de la catedral de Vic, mostren que és molt possible que passés la seva joventut al servei d'aquesta catedral.

El 29 de maig de 1789, dos mesos abans que esclatés la Revolució Francesa, prengué possessió del càrrec de mestre de capella a la catedral de Tarragona, succeint al mestre A. Milà que havia mort tres mesos abans. Com a mestre d'aquesta catedral li fou adjudicada la comensalia de Sant Bernat i Santa Anna.

El 1793 oposità sense èxit, al magisteri de la capella de Valencia. Conservem, a la Biblioteca de Catalunya, un original i còpia de l'himne que composà com a exercici d'oposició Novament, al 1796 consten unes altres oposicions frustades a la catedral de Granada de les quals servem l'himne "O gloriosa virginum".

M. Juncà ens ha lliurat una nombroses obres musicals religioses i profanes així com un tractat teòric: "La Meloepa Desconocida", en el què exposa el seu ideari estètic i harmònic, tractat conservat a la Biblioteca de Catalunya (Ms. 932/15).

El 24 de novembre del 1809, per motius encara desconeguts, renuncia al magisteri de la catedral de Tarragona però roman al servei de la seva capella, la qual cosa li suposa abandonar la comensalia de Sant. Bernat i Santa Anna, per adscriure's a la de Sant Agustí, benefici que gaudí fins a l'any de la seva mort, esdevinguda a Tarragona el 28 de desembre de 1824.

OBRA I ESTÈTICA

L'obra servada, en gran part, es troba a l'arxiu de la catedral de Tarragona i algunes composicions a la Biblioteca de Catalunya i als arxius de les poblacions catalanes de Cervera, Manresa, Montblanc, Olot, Sant Joan de les Abadesses, Vic, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.

Malgrat que la seva música es mantingué a la litúrgia catalana del segle XIX, M. Juncà és un clar exemple d'aquells artistes oblidats i desconeguts pel seu propi poble. Fins que, a les acaballes del segle XX, la Universitat Autònoma de Barcelona acollí dues tesis doctorals: una la seva obra en llengua romanç, "els villancets-cantata", a càrrec de Mª Carme Rusiñol i l'altra, de l'obra litúrgica, a càrrec de Mayra Fa.

Aquests estudis revelaren una aportació important de Juncà a la musicologia del segle XVIII, ofereixen una edició crítica de la seva obra i en detallen la seva estètica.

El programa estètic de Juncà, s'emmarca dins del classicisme musical del segle XVIII europeu, amb una clara preferència pel cromatisme vienès i el melodisme italià. Serva, però, deixalles del barroquisme hispànic que conté elements arrelats encara en la vella tradició musical.

En la seva producció de música no religiosa es decanta obertament per al conreu del villancet. El villancet és una forma musical en llengua vernacle, pròpia de la tradició hispànica que prové del Renaixement. Es desenvolupa en el Barroc i, en el Classicisme. Adopta el coixí formal de la cantata, una forma molt propera a l'òpera amb cors, recitats i àries.

Els villancets de Juncà abraça dues confeccions ben diferenciades: una, ancorada encara en el model tradicional tornada –cobles, amb acompanyament d'orgue i un llenguatge classicista arcaïtzant, i l'altra, adopta la forma classicista del villancet-cantata, amb clares influències de l'òpera italiana.

Aquests villancets-cantata presenten una evolució estilística remarcable tant en la forma, l'harmonia, la instrumentació com en el desenvolupament i virtuosisme vocal de les àries que, juntament amb l'obra religiosa, ens confirmen aquella imprompta cromàtica que presenten les obres del classicisme vienès de les acaballes del segle XVIII, properes a Mozart.

Com és normal en un mestre de capella, el gruix de la producció musical recau en la seva obra religiosa en llatí que, en el cas de Juncà, és extensa i intensa a la vegada: misses, motets, responsoris, lamentacions, himnes, psalms, càntics...

Il·lustració: Rei David cantant psalms bíblics.

Destaquen, pel seu nombre, cromatisme i complexitat vocal, els responsoris i les lamentacions. Tanmateix: el llenguatge harmònic, el teixit del fraseig i el dramatisme vocal de tot el conjunt de la producció religiosa ens confirma, tal com hem assenyalat en els villancets-cantates, l'adhesió de Juncà al programa del classicisme d'influència mozartiana..

ASPECTES HISTÒRICS I SOCIO-CULTURALS

El problema de la llengua catalana al segle XVIII

Aquests apunts biogràfics i estilístics de l'obra juncaniana ens ofereixen unes reflexions interessants sobre aspectes històrics i socio-culturals del segle XVIII català. En primer lloc, podem detectar els estralls que causà la implantació del decret de Nova Planta en l'ús de la llengua catalana. En el cas de Melcior Juncà destaquem una ambigüitat en el tractament del cognom Juncà; mentre a la partida de baptisme apareix Joncar, el compositor sempre signà com a Juncà i mai més torna a emprar el primer cognom. També, cal remarcar l'ús de la llengua castellana, en els poemes que conformen les tornades i les cobles dels villancets i en la prosa del seu tractat teòric. El tema de la llengua és l'aspecte més rellevant del segle XVIII. Un compositor, nascut al Pirineu català, que viu tota la seva vida a Catalunya, utilitza el castellà com a mitjà de comunicació. Aquest fet, ens confirma la fèrria imposició i difusió d'una llengua estrangera en el sector intel·lectual i eclesiàstic, un sector que incidí en la formació de la

mentalitat i la cultura d'un segle clau, en el moment en el qual Europa configura les seves nacions-estats.

La influència de l'Església

Un aspecte socio-cultural remarcable el trobem en el pes cultural i la importància social de l'Església als segles XVII i XVIII a Catalunya. Una influència que es manifesta en l'organització i difusió de la música, tant en l'àmbit religiós com en el civil. L'exemple més fefaent d'aquesta organització són les capelles musicals de les catedrals. Cada catedral comptava amb la seva capella, la qual pot variar en importància i en nombre de components. La categoria de mestre de capella significa prestigi social, seguretat laboral de per vida i un mitjà d'aprenentatge teòric i pràctic de la música. El director o mestre de capella accedeix al càrrec per mitjà d'unes complexes oposicions on ha de demostrar la seva competència teòrica i habilitat en la composició musical. Pot concursar arreu de l'estat espanyol: Juncà oposità a València i a Granada, encara que la capella musical de la catedral de Tarragona comptava amb una llarga tradició, segurament, les altres dues oferien més prestigi.

El mestre de capella tenia cura de la formació musical i cultural del cor d'escolans i de la cohesió de l'orquestra que acompanyava les obres vocals. Era un circuit de transmissió de coneixements i pràctica musical des del nivell escolar fins al professional. Un mitjà, doncs, d'ensenyament musical cohesionat, que permetia la captació de futurs compositors i professionals de la música de tots els nivells socials.

Finalment, hem de significar la importància del tractat teòric: "*La Melopea desconocida*" en la cultura del segle XVIII català...

Des d'un principi, Juncà es declara un fervent hereu de la cultura musical de l'antiga Grècia, Tempta de ressuscitar el gènere musical enharmònic grec i fusionar-lo amb el nou llenguatge harmònic del classicisme europeu, per tal d'intensificar-ne la varietat sonora i, així, retrobar aquella "melositat" perduda de l'harmonia grega. Uns trets harmònics que, tal com ja hem destacat en la seva obra, constitueixen un dels eixos principals de la seves composicions.

Amb gran cura i erudició, enumera les propostes estètiques dels teòrics del seu temps i, d'una manera especial, cita tres vegades el teòric del barroc alemany Athanasius Kircher (1602-1680). Aquestes al·lusions mostren l'interès del compositor català per una personalitat polifacètica que abasta la música, l'art, la ciència, la filosofia i la mística de la cultura humanística europea que preludia la Il·lustració.

Seguint aquesta línia il·lustrada, Juncà confirma la seva admiració per als grans compositors del classicisme europeu, Haydn i Mozart que, en el tractat, els cita com a models exemplars a imitar, precisament, per l'ús que fan del seu ideari harmònic.

Una admiració que ens mostra la coherència del programa estètic de Juncà i ens reafirma el seu grau d'adhesió al classicisme.

Podem concloure que, Melcior Juncà, encara que poc conegut dins del ventall de compositors catalans, representa una personalitat artística que assoleix un nivell d'excel·lència dins el marc musical del segle XVIII i la vàlua necessària perquè, aviat, es divulgui la seva obra i així puguem gaudir de les sonoritats del classicisme català.

Carme Rusiñol Pautas

Doctora en musicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOGRAFÍA.: P.Parassols. *Hª de Sant Joan de les Abadesses*. Barcelona 1890

F.Pedrell.*Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació*, Barcelona 1908

F. Civil. *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps de 1800 a 1936*

Girona 1970. A.Martín Moreno *Hª de la música española, 4 siglo XVIII* Madrid 1985

M.C.Rusiñol “*Mira Piadosa Thecla*”de M.Juncà. REM, VIII,1988.

M.C: Rusiñol “Els villancets de Melcior Juncà, Contribució al seu estudi i a la música catalana del segle XVIII” tesi, Barcelona U.Autònoma,1992.

Mayra Fa “Melcior Juncà: biografia i música a llatí” tesi, Barcelona. U.Autònoma,1998.

Enllaços i informació sobre amb Sant Joan de les Abadesses i la seva història

Sant Joan de les Abadesses

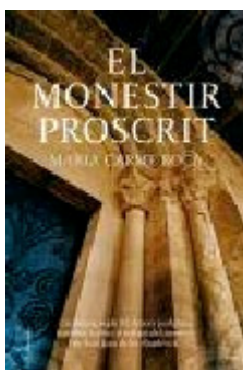
http://ca.wikipedia.org/wiki/Sant_Joan_de_les_Abadesses

Monestir de sant Joan de les Abadesses

http://ca.wikipedia.org/wiki/Monestir_de_Sant_Joan_de_les_Abadesses

Llibre “El monestir proscrit” de Maria Carme Roca

http://www.columnaedicions.cat/ca/lilibre/el-monestir-proscrit_9765.html

« Catalunya, segle XI. Amors prohibits, traïcions i crims al voltant del monestir de Sant Joan de les Abadesses. »

Amors vedats, traïcions, enveges i crims conflueixen en una època en què els monestirs van ser cabdals en la història de Catalunya.

Text de contraportada

Al principi del segle XI, una noia arriba al monestir de Sant Joan de Ripoll (avui dia conegut com a Sant Joan de les Abadesses). Vol fer-se monja per fugir d'un matrimoni imposat. D'altra banda, el cavaller que estima aquesta noia és a Còrdova lluitant al costat del comte Ramon Borrell I i altres dignataris catalans. Ingilberga, l'abadessa del monestir, lliura una altra mena de batalles: ha de defensar-se de les intromissions del seu germanastre, el comte Bernat I de Besalú, i de l'ambició del prevere Mir. Enmig de tot això, l'abat Oliba, l'altre germanastre de l'abadessa, intenta fer de mitjancer d'una situació compromesa. Ja fa anys que l'abat rep pressions i de totes bandes li arriben notícies que les monges de Sant Joan no practiquen una vida de santedat. És veritat? Són calúmnies? Es tracta d'una conspiració?

<http://www.mcarmeroca.com/>

El mite del Comte Arnau

<http://www.firesifestes.com/Fires/F-Arnau-St-J-Abadesses.htm>